

KOMUNIKAT PRASOWY nr 63/23

Luksemburg, 20 kwietnia 2023 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-621/21 | Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Kobiety będące ofiarami przemocy domowej)

Zbrodnia honorowa, przymusowe małżeństwo i przemoc domowa: rzecznik generalny Jean Richard de la Tour wyjaśnił warunki, w jakich obywatelka państwa trzeciego może korzystać z ochrony międzynarodowej

Kobiecie, która może stać się ofiarą aktów przemocy po powrocie do państwa pochodzenia, można przyznać status uchodźcy na podstawie przynależności do „szczególnej grupy społecznej”

W dyrektywie 2011/95 o ochronie międzynarodowej przewidziano warunki przyznania, po pierwsze, statusu uchodźcy, a po drugie, udzielenia ochrony uzupełniającej, z której mogą korzystać obywatele państw trzecich. Podstawy pozwalające na przyznanie **statusu uchodźcy** obejmują prześladowanie ze względu na rasę, religię, narodowość, poglądy polityczne lub przynależność do szczególnej grupy społecznej. W dyrektywie sprecyzowano również, że **ochrona uzupełniająca** przysługuje każdemu obywatelowi państwa trzeciego, który nie kwalifikuje się do uznania go za uchodźcę, lecz co do którego wykazano zasadnie, że jeśli wróci do swojego państwa pochodzenia, może mu rzeczywiście grozić poważna krzywda. Obejmują one karę śmierci, egzekucję, tortury bądź niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie.

Sąd administracyjny miasta Sofia wyraził wątpliwości co do możliwości i rodzaju ochrony międzynarodowej, jaką należałoby udzielić obywatelce tureckiej pochodzenia kurdyjskiego, wyznania muzułmańskiego (sunnickiego) i rozwiedzionej, w szczególności w świetle charakteru aktów przemocy, na które może być narażona, jeżeli powróci do swojego państwa pochodzenia. Kobieta ta zawarła przymusowe małżeństwo i w związku z licznymi przypadkami przemocy domowej i gróźb ze strony zarówno jej małżonka, jak i jej biologicznej rodziny oraz rodziny męża, musiała opuścić miejsce zamieszkania małżonków. W 2017 r. zawarła związek religijny z innym mężczyzną na rok przed orzeczeniem rozwodu ze swoim pierwszym małżonkiem. Obecnie przebywa w Bułgarii i podniosła przed właściwymi organami obawy o jej życie, gdyby miała wrócić do Turcji.

W pierwszej kolejności rzecznik generalny Jean Richard de la Tour zbadał warunki, na jakich obywatelce państwa trzeciego, która może być ofiarą zbrodni honorowej lub przymusowego małżeństwa, a także być narażona na akty przemocy domowej po powrocie do swojego państwa pochodzenia, można **przyznać status uchodźcy ze względu na przynależność do „szczególnej grupy społecznej”**. Przypomniał on, że dyrektywa o ochronie międzynarodowej przewiduje dwa kumulatywne warunki: po pierwsze, członkowie „szczególnej grupy społecznej” muszą mieć wspólną nieusuwalną cechę wrodzoną lub przeszłość, która jest nieusuwalna. W tej kwestii rzecznik generalny odesłał do przepisów dyrektywy 2011/95¹, które uściślają, że aspekty związane z płcią, w tym tożsamość płciową, należy wziąć pod uwagę w celu określenia przynależności do „szczególnej grupy społecznej”. Po drugie, grupa ta musi mieć

¹ Artykuł 10 ust. 1 lit. d) akapit drugi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz. Urz. UE z 2011 r. L 337, s. 9).

w danym państwie trzecim swoją własną tożsamość, ponieważ jest postrzegana przez otaczające ją społeczeństwo jako odmienna.

W odniesieniu do pierwszej przesłanki rzecznik generalny zauważył, że płeć kobiety może być postrzegana jako cecha wrodzona – a mianowicie płeć biologiczna – która jest „nieusuwalna” w rozumieniu dyrektywy. W odniesieniu do drugiej przesłanki rzecznik generalny wyjaśnił, że płeć społeczno-kulturowa jest pojęciem socjologicznym, które służy do uwzględnienia, poza płcią biologiczną, wartości i wyobrażeń z nią związanych. W związku z tym płeć społeczno-kulturowa jest pojęciem, które ma podkreślić fakt, że relacje między kobietami i mężczyznami w danym społeczeństwie, jak również nierówności, które mogą z nich wynikać ze względu na przypisane role męskie i żeńskie oparte na różnicach biologicznych, są nabyte i skonstruowane przez społeczeństwa, i dlatego mogą ewoluować w różny sposób w czasie i w zależności od społeczeństw oraz społeczności. Rzecznik generalny uznał zatem, że kobiety, tylko z tego powodu, że są kobietami, stanowią przykład grupy społecznej określonej przez wrodzone i niezmiennie cechy, które mogą być różnie postrzegane przez społeczeństwo, w zależności od państwa pochodzenia, ze względu na normy społeczne, prawne lub religijne tego państwa lub zwyczaje społeczności, do której należą. Rzecznik generalny stwierdził, że właściwy organ krajowy może uznać, iż odnośna kobieta **należy, ze względu na jej płeć, do „szczególnej grupy społecznej”** na tej podstawie, iż po powrocie byłaby ona narażona w swoim państwie pochodzenia na akty ciężkiej przemocy domowej, stanowiące tradycyjne praktyki w niektórych społecznościach.

Rzecznik generalny wyjaśnił również, że akty prześladowania, na które może być narażona kobieta w państwie pochodzenia, mogą być brane pod uwagę przy określaniu odrębnej tożsamości danej grupy w tym państwie. Charakter aktów prześladowania, które odnoszą się do określonych ofiar, pozwala na scharakteryzowanie „odrębnej tożsamości” grupy społecznej. Dyrektywa² odnosi się do aktów, które są szczególnie reprezentatywne dla przemocy ze względu na płeć, w tym sensie, że są skierowane przeciwko osobie ze względu na jej płeć lub tożsamość, lub że nieproporcjonalnie dotyczą osoby określonej płci. Jeśli chodzi o przemoc domową, to może się ona przejawiać aktami wyjątkowej siły i powtarzającej się przemocy, które mogą prowadzić do poważnego naruszenia praw podstawowych danej osoby.

W drugiej kolejności Richard de la Tour sprecyzował, że w przypadku aktów prześladowania, których dopuścił się podmiot niepubliczny należy zbadać, czy państwo pochodzenia ma zdolność i wolę zapewnienia skutecznej ochrony przed aktami prześladowania. **Właściwy organ krajowy** musi przeprowadzić ocenę wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej indywidualnie dla każdego przypadku. Musi uwzględnić wszystkie istotne fakty dotyczące państwa pochodzenia, a w szczególności przepisy ustawowe i wykonawcze tego państwa oraz sposób ich wykonywania. W wyniku tej oceny właściwy organ **jest zobowiązany do ustalenia, czy istnieje związek przyczynowy między, z jednej strony, powodami, na których opierają się akty przemocy domowej, a mianowicie przynależnością zainteresowanej osoby do szczególnej grupy społecznej, a z drugiej strony, brakiem ochrony ze strony organów państwa pochodzenia.**

Wreszcie, co się tyczy przyznania ochrony uzupełniającej, rzecznik generalny uznał, że w przypadku gdy właściwy organ krajowy ustali, że w razie powrotu do państwa pochodzenia **obywatelka ta jest narażona nie tylko na egzekucję w imię honoru jej rodziny lub społeczności, ale także na tortury lub niehumanitarne, lub poniżające traktowanie lub karanie wynikające w szczególności z przemocy domowej**, organ ten jest zobowiązany do uznania tych aktów za **stanowiące „poważną krzywdę”** w rozumieniu dyrektywy o ochronie międzynarodowej. W tym kontekście zainteresowanej osobie można udzielić ochronę uzupełniającą.

W celu ustalenia, czy ryzyko to jest uzasadnione, właściwy organ krajowy jest zobowiązany ustalić, czy państwo lub partie, albo organizacje kontrolujące to państwo zapewniają ochronę przed tą poważną krzywdą.

² Motyw 30 dyrektywy 2011/95.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Jarosław Zasada ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedstawienia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106.

Pozostańmy w kontakcie!

